

Investigation the Opinions of The Teachers About the Quality of Life: Quantitative and Qualitative (Mix) Analysis

Research Article

Nihat SIMSEK¹, Mehmet Emin KALGI²

¹ Doç. Dr. Nihat Şimşek, Gaziantep Üniversitesi, Nizip Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-7909-1851

² Mehmet Emin Kalgi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı (Din Psikolojisi) Doktora Öğrencisi, ORCID: 0000-0001-6999-5059

To cite this article: Simsek, N., Kalgi, M. E. (2018). Investigation the Opinions of The Teachers About the Quality of Life: Quantitative and Qualitative (Mix) Analysis, *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(4), 367-391.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 10.03.2018

Available online

27.08.2018

ABSTRACT

The aim of this research, teachers who worked first and second grades primary school related their life quality, quantitative and qualitative analyzing their value judgments and examining in terms of some variables. In this study, sequential explanatory mixed methods design was used. First, quantitative data were collected and analyzed, and then the results obtained from the quantitative data were tried to be explained in depth with qualitative data. While quantitative data obtained by scale intended for measuring "Professional Quality of Life Scale" and developed "Personal Information Form", qualitative data achieved to prepare open ended questions by investigators. Results related quantitative data obtained from independent T-Test, Pearson Product-Moment Correlation, One way analysis of variance. Results related qualitative data obtained from content analysis method of descriptive analyze. Content analysis method was used within the descriptive analysis techniques for analysis of qualitative data. Statements in the interview form were used by researchers and coding were performed from these statements. Recent codes were gathered and themes were formed. Thus views of the participants were tried to analyzed with descriptive and content analysis techniques. The quantitative part of the research 5 openended questions were asked. Research was performed to teachers studying various branches and living in Siverek (Şanlıurfa) and Nizip (Gaziantep) qualitative data of research were performed with 160 teachers and quantitative data were performed with 30 teachers. According to data, woman teachers' exhaustion scores were lower than man teachers' exhaustion scores. Single teachers' score means about job satisfaction, exhaustion and compassion fatigue were higher than married teachers. It has been also found that income poverty, whether conditions of area lived in were good or bad stress originated from work load, being healthy or not and belief system that an important person's happiness.

© 2018 IOJES. All rights reserved

Keywords:

Life Qualitative, Professional Satisfaction, Values, Burnout

¹ Corresponding author's address: Gaziantep University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Science, Turkey

Telephone:

e-mail: nihatsimsek442@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.15345/iojes.2018.04.020>

Yaşam Kalitesi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi: Nicel ve Nitel (Karma) Bir Analiz

Nihat ŞİMŞEK¹, Mehmet Emin KALGI²

¹ Doç. Dr. Nihat Şimşek, Gaziantep Üniversitesi, Nizip Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-7909-1851

² Mehmet Emin Kalgi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı (Din Psikolojisi) Doktora Öğrencisi, ORCID: 0000-0001-6999-5059

To cite this article: Simsek, N., Kalgi, M. E. (2018). Investigation the Opinions of The Teachers About the Quality of Life: Quantitative and Qualitative (Mix) Analysis, *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(4), 367-391.

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihi:
Makale Geliş Tarihi:
10.03.018
Çevrimiçi Yayınlanma
Tarihi: 27.08.2018

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilkökul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin yaşam kaliteleri ile bağlantılı olarak değer algılarını nicel ve nitel olarak analiz etmek ve bunu bazı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada ardışıklı karma araştırma deseni kullanılmış, önce nicel veriler toplanmış ve çözümlenmiş daha sonra nicel verilerden elde edilen sonuçlar derinlemesine nitel verilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu yöntemin kullanılma nedeni, problemin daha iyi kavranması için derinlemesine analiz yapmak ve sonuçları geçerli kılmaktır. Araştırmada nicel verilerin analizi için genel tarama modeli kullanılmış ve araştırma istatistiksel farklılaşma çözümlenmesi çerçevesinde yapılandırılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin verilerinin elde edilmesinde, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma Şanlıurfa ili Siverek ilçesi ile Gaziantep ili Nizip ilçesinde görev yapan farklı branşlardaki öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmanın nicel verileri, toplam 160 kişiye, nitel verileri ise 30 öğretmene uygulanarak elde edilmiştir. Nicel veriler; "Yaşam Kalitesi Ölçeği" ve geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile elde edilirken; nitel veriler ise araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorularla elde edilmiştir. Nicel veriler ile ilgili bulgular; Bağımsız t-testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve Tek Yönlü Varyans Analizi ile elde edilmiştir. Nitel verilerin analizi için; betimsel analiz yöntemleri içerisinde yer alan içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Görüşme formundaki ifadeler araştırmacılar tarafından okunmuş ve bu ifadelerden kodlamalar yapılmıştır. Mevcut kodlar bir araya getirilmiş ve bu kodlardan temalar (kategoriler) oluşturulmuştur. Böylelikle araştırmaya katılan katılımcıların görüşleri betimsel ve içerik analiz teknikleri ile çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada kadın öğretmenlerin tükenmişlik puanları erkek öğretmenlere göre daha düşük çıkmıştır. Bekâr olan öğretmenlerin evli olanlara göre mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Ayrıca gelir yetersizliği, yaşanan bölgenin şartlarının iyi ya da kötü olması, iş yükünden kaynaklanan stres, sağlıklı olma ya da olmama ve inanç sisteminin kişinin mutluluğuna etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

© 2018 IOJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:

Yaşam Kalitesi, Mesleki Tatmin, Değerler, Tükenmişlik

Giriş

Yaşam kalitesi kavramı, genel anlamda toplum veya bölgelerin var olan bir durumdan daha iyi bir duruma geçmesini ifade etmektedir (Kumral, Akgüngör, Güçlü, 2012:9). Bireyler mesleki, duygusal, çevre ve sosyal olarak durumsal değişimler yaşaması psikolojik ve çevresel etkenlerle bağlantılıdır. Psikolojik etkenler;

tükenmişlik, mesleki tatmin, eşduyum yorgunluğu, stres, depresyon (Yeşil, Ergün, Amasyalı, Olgun, Er ve Aker 2010:111) şeklinde sıralanabilir. Mesleki tatmin puanının artması ile beraber yaşam kalitesinin de arttığını gösteren bir durum iken, eşduyum yorgunluğu ve tükenmişlik puanlarının artması yaşam kalitesinin düştüğünü gösteren bir durumdur (Sanso, Galiana, Oliver, Pascual, Sinclair ve Benito, 2015).

Tükenmişlik kavramı, ilk defa 1974 yılında Fredeunberg tarafından ortaya atılmış ve insanlarla yüz yüze ilişki gerektiren mesleklerde veya sosyal alanlarda çalışanlarda görülen bir olgu olarak tanımlanmıştır (Sayıl, Haran, Ölmez ve Özgüven, 1998:71-72). Bu kavramı bazı değişkenler açısından inceleyen araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan biri Kaya, Üner, Karanfil, Uluyol, Yüksel ve Yüksel (2007) tarafından yapılmıştır. Yapılan bu araştırmada kadınların duygusal tükenme puanları erkeklere oranla daha yüksek bulunmuş ve cinsiyet değişkeninin duygusal tükenmişlik puanına göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Schmitz, Neumann, Oppermann, (2000:98) hemşireler üzerinde yaptıkları bir araştırmada stres ile tükenmişlik arasında düşük düzeyde bir ilişki bulurken, iş tatmini ve bağlılık gibi bazı faktörler arasında ise yakın bir ilişki tespit etmişler. Sayıl ve ark. 1998'de 165 kişi üzerinde yaptıkları araştırmada cinsiyet ve yaş değişkenlerinin tükenmişlik puan ortalamalarına göre farklılaşmadığını bulgusunu elde etmişlerdir. Rossi, Cetrano, Pertile, Rabbi, Donisi, Grigoletti, Curtolo, Tansella, Thornicroft ve Amaddeo (2012) 260 örneklem üzerinde yaptıkları araştırmada kadınların erkeklere oranla tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Fakat, cinsiyet değişkeninin tükenmişlik puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşmamıştır.

Çalışanların yaşam kalitesi etkileyen bir diğer kavram ise eşduyum yorgunluğu veya ikincil travma, kişinin işi nedeniyle stres verici bir olaya maruz kalması sonucunda yaşadığı psikolojik durumdur (Yeşil ve ark, 2010). Figley (2002) bu kavramı kişisel ya da travmatik sorunlar yaşayan bireylere yardım etme sonucunda ortaya çıkan doğal ve duygusal davranışlar olarak tanımlamaktadır. Bir kişinin yaşadığı stres, travma, panik atak gibi durumların psikoterapist tarafından dinlenilmesi ve bu duygu durumdan etkilenmesi sonucu meydana gelen psikolojik durumlar eşduyum yorgunluğuna örnek olarak gösterilebilir.

Eşduyum yorgunluğu ile ilgili gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında birden fazla araştırma yapılmıştır. Adams, Boscarino, Figley (2006:12) yaptıkları bir araştırmada yaş değişkeni ile ikincil travma arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulmuşlardır (r: -.16, p<0.05). Ayrıca bu araştırmada kadınların erkeklere oranla daha fazla eşduyum yorgunluğu ya da ikincil travma durumu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Rossi ve ark. (2012) 260 örneklem ile yaptıkları araştırmada kadınların erkeklere, 41-50 yaş grubunda bulunan bireylerin diğer yaş gruplarına ve bekar olanların evli olanlara oranla daha fazla eşduyum yorgunluğu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Fakat gruplar arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Sanso ve ark. (2015:203) 387 kişi ile anket yöntemine dayalı yaptıkları araştırmada; eşduyum yorgunluğu ile ölümlü başa çıkma arasında negatif ve anlamlı (r: -.37, p<0.01), tükenmişlik ile ölümlü başa çıkma arasında negatif ve anlamlı (r: -.41, p<0.01), mesleki tatmin ile ölümlü başa çıkma arasında pozitif ve anlamlı (r: .41 p< .01) bir ilişki bulmuşlardır. Ayrıca bu araştırmada tükenmişlikle eşduyum yorgunluğu arasında pozitif ve anlamlı (r: .56, p<0.01), tükenmişlikle mesleki tatmin arasında negatif ve anlamlı (r: -.51, p<0.01), eşduyum yorgunluğu ile mesleki tatmin arasında negatif ve anlamlı (p: -.28, p<0.01) bir ilişki bulunmuştur. Zara ve İçöz (2015:21-22) 205 kişi ile ve "Travma Bağlanma İnanç Ölçeği"yle topladıkları verilere göre; psikologların diğer meslek gruplarına göre ikincil travmatik stres düzeylerinin daha düşük olduğu ve ekonomik şartların zor, imkanların kısıtlı olduğu Türkiye'nin Doğu bölgelerinin Batı bölgelerine göre daha çok ikincil travma yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Karaköse ve Bozgeyikli (2012:164) Rehberlik ve Araştırma merkezlerinde çalışan 411 personel ile yaptıkları araştırmaya göre örgütsel bağlılığın duygusal, devam ve normatif bağlılık alt boyutları ile çalışma yaşamı kalitesinin mesleki tatmin boyutu arasında pozitif, tükenmişlik ve eşduyum yorgunluğu alt boyutları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu teyit etmişlerdir. Ayrıca Rehberlik Araştırma Merkezlerinde görev yapan personelin örgütsel bağlılıklarının çalışma yaşamı kalitesinin alt boyutları olan mesleki tatmin,

tükenmişlik ve eşduyumu yorgunluğunun önemli bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada travma mağdurlarıyla daha fazla çalışanların az çalışanlara göre "Travma Bağlanma İnanç Ölçeği"nde daha yüksek puan aldıkları ortaya çıkmıştır (Zara ve İçöz, 2015).

Yöntem

Araştırmada açıklayıcı ardışıklı karma araştırma deseni kullanılmış, önce nicel veriler toplanmış ve çözümlenmiş daha sonra nicel verilerden elde edilen sonuçlar derinlemesine nitel verilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Creswell'e (2017:38) göre açıklayıcı ardışıklı karma araştırma deseni, nicel çalışma ile başlayıp daha sonra nicel sonuçları açıklamak için nitel çalışmanın yürütülmesidir. Ayrıca nicel verilerin analizi için genel tarama modeli kullanılmış ve çalışma istatistiksel farklılaşma çözümlemesi çerçevesinde yapılandırılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin verilerinin elde edilmesinde ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmacılar tarafından beş adet yarı yapılandırılmış sorunun bulunduğu bir görüşme formu hazırlanmış ve soruların hazırlanmasında nitel araştırma yöntemlerinin araştırma tekniğine uygun olarak önceden oluşturulan kavramsal çerçeveden istifade edilmiştir. Sorular araştırmacılar tarafından uygulanmadan önce uzman görüşlerine başvurulmuş ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme yapmanın hiç kuşku yok ki yanlılığı ortadan kaldırmak ve derinlemesine veri almak gibi araştırmacılar için çok büyük yararları bulunmaktadır. Yıldırım ve Şimşek'e (2009) göre yarı yapılandırılmış görüşmeler, sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği nedeniyle yazmaya ve doldurmaya dayalı testler ve anketlerdeki sınırlılığı ortadan kaldırması, belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir.

Çalışma Grubu

Nicel verilerin elde edilmesi için; Araştırmanın evreni, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinin ilköğretim birinci ve ikinci kademesinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa'nın Siverek ilçe merkezinin ilköğretimin birinci ve ikinci kademesinde çalışan toplam 160 (91 kadın, 69 erkek) öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 22-50 arası ve yaş ortalaması 28.58±4.19'dur. Nicel verilerle ilgili katılımcıların demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1. Nicel Çalışma Grubunu Oluşturan Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler			
Demografik Değişkenler	Demografik Değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	91	56.9
	Erkek	69	43.1
Yaş	28 ve altı	95	59.4
	29 ve üstü	63	39.4
Melekta Görev Süreniz	5 ve altı	114	71.3
	6 ve üstü	44	27.5
Medeni Durum	Evli	90	50
	Bekar	79	49.4
Ailenin Ortalama Geliri	Ortanın Altı	15	9.4
	Orta	135	84.4
	Ortanın Üstü	10	6.3
Çocuklukta Din Eğitimi Alma	Evet	128	80
	Hayır	29	18.1

Ergenlikte Din Eğitimi Alma	Evet	127	79.4
	Hayır	31	19.4
Din Sizin İçin Ne Kadar Önemlidir	Önemli Değil	7	4.4
	Önemli	18	11.3
	Çok Önemli	133	83.1
Öznel Dindarlık Algısı	Dindar Değil	18	11.3
	Dindar	95	59.4
	Çok Dindar	45	28.1

Nitel verilerin elde edilmesi için; araştırmanın çalışma grubunu, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesi ile Gaziantep'in Nizip ilçesinde ikamet eden; branşları, yaşları, mesleki çalışma süreleri ve cinsiyetleri farklı olan toplam 30 ilköğretim birinci ve ikinci kademesinde çalışan öğretmenler (Tablo 2) oluşturmaktadır. Yaşam kalitesi görüşme formunun uygulanacağı çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerle önceden bir ön görüşme yapılmış, böyle bir görüşmede yer alıp alamayacakları sorulmuş -başka bir ifade ile bu görüşme formunda yer alan sorulara sabırla ve gerçek duyguları ile cevap verip veremeyecekleri sorulmuş- olumlu yanıt alındıktan sonra görüşme formu uygulanmıştır. Bu şekilde veri kaybının önüne geçilmiştir. Ayrıca görüşme formuna cevap vermek istemeyen öğretmenler de olmuş, ancak onlara karşı herhangi bir zorlamada bulunmamaya özellikle özen gösterilmiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların görüşleri gizli tutulmuş ve her bir katılımcının ifadesi kodlanarak aktarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada yaşam kalitesinin ölçülmesi amaçlandığı için kodlamalar "Y" olarak yapılmıştır. Araştırmada çok sayıda katılımcı bulunduğundan hepsinin görüşlerine tek tek yer verme olanağı bulunamamıştır. Bu sebeple her bir temaya ait birkaç örnek görüşe yer verilmiş ve böylece genel bir kanaat oluşturulmaya çalışılmıştır. Genel anlamda "Y" olarak kodlanan katılımcıların her birine Y1, Y2, Y3, Y4 gibi numaralar verilmiştir. Araştırmanın bulgular bölümünde her biri bir tema olan görüşme formunda yer alan sorular alt problemlere göre gruplanmıştır.

Tablo 2. Nitel Verilerin Elde Edilmesinde Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler Tablosu

Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler			
Demografik Değişkenler	Demografik Değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	18	60
	Erkek	12	40
Branş	Sınıf Öğretmenleri	13	43.3
	Branş Öğretmenleri	17	56.7
Kıdem	5-10 Yıl	10	33.3
	10-15 Yıl	7	23.3
	15-20 Yıl	5	16.7
	20 ve Üstü	8	26.7
Medeni Durum	Evli	16	53.3
	Bekar	14	46.7
Ailenin Ortalama Geliri	Ortanın Altı	5	16.6
	Orta	24	80
	Ortanın Üstü	1	3.4
Din Sizin İçin Ne Kadar Önemlidir	Çok Önemli	24	80
	Önemli	4	13.3
	Önemli Değil	2	6.7

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 30 öğretmenden 18 tanesinin kadın, 12 tanesinin ise erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden 17 tanesi branş öğretmeni, 13 tanesi de sınıf öğretmenidir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemi, medeni durumu, ailesinin ortalama aylık geliri tabloda görüldüğü gibidir. Bunun dışında araştırmamızın birinci bölümünde öğretmenlere; "Din sizin için ne kadar önemlidir" sorusu sorulmuş ve 24 öğretmenin dinin kendileri için "çok önemli" olduğunu belirtmiştir. "Önemli değil" diyen sadece 2 kişidir. Bu sonuç, öğretmenlerin büyük bölümünün dindar olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın nicel verileri, "Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği (ÇYKÖ)" ve geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu"; nitel verileri, yaşam kalitesini ortaya koymak için hazırlanan nitel sorular ile elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada inceleme konusu olan cinsiyet, yaş, meslekte görev süresi, medeni durum, aylık gelir durumu, çocukluk döneminde din eğitimi alma, ergenlik döneminde din eğitimi alma, din-önem düşüncesi ve öznel dindarlık algısı ile ilgili sorular araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu değişkenlerin çalışanlar için yaşam kalitesi ölçeğinin alt boyutları olan meslek tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu ile bağlantıları araştırılmıştır.

Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği

Orijinali B. Hudnall Stamm tarafından geliştirilen "Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin (ÇYKÖ)" Türkçeye uyarlanması Yeşil, Ergün, Amasyalı, Er, Olgun ve Aker (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçekteki maddelerin değerlendirilmesi "Hiçbir zaman" (0) ile "Çok sık" (5) arasında değişen altı basamaklı bir çizelge üzerinde yapılmaktadır. Ayrıca ölçeğin Cronbach's Alfa değeri .848 olarak hesaplanmıştır. Yapılan bu araştırmada ise "Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin (ÇYKÖ)" Cronbach' Alfa değeri .826 olarak hesaplanmıştır.

Ölçek mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu olmak üzere toplam üç boyuttan oluşmaktadır. Mesleki tatmin (compassion satisfaction) alt ölçeklerden ilkidir ve çalışanın kendi mesleği veya işiyle ilgili bir alanda yardıma ihtiyacı olan bir başka kişiye yardım etmesi sonucunda tatmin ve memnuniyet duygusunu ifade eder. Bu alt ölçekten alınan yüksek puan, yardım eden olarak memnuniyet veya tatmin duygusunun düzeyini gösterir. Ölçekteki 3, 6, 12, 16, 18, 20, 22, 24, 27, 30. maddeler mesleki tatmini ölçen maddelerdir. Ölçeğin Alpha güvenilirlik değeri .87'dir. İkinci alt ölçek olan tükenmişlik (burnout) alt ölçeği, umutsuzluk, iş yaşamında oluşan sorunlarla başa çıkmada zorluk yaşanmasıyla ortaya çıkan tükenmişlik duygusunu ölçen bir testtir. Bu ölçekten alınan yüksek puan, tükenmişlik düzeyinin yüksek olduğunu gösterir. Ölçeğin Alpha güvenilirlik değeri .72'dir. Ölçekteki 1, 4, 8, 10, 15, 17, 19, 21, 26, 29. maddeler tükenmişliği ölçen maddelerdir. Üçüncü alt ölçek olan eşduyum yorgunluğu (compassion fatigue), stres verici olayla karşılaşma sonucunda ortaya çıkan belirtileri ölçmek için oluşturulmuş bir testtir. Bu ölçekten yüksek puan alan çalışanlara bir destek veya yardım alması önerilmektedir. Ölçeğin Alpha güvenilirlik değeri .80 olarak hesaplanmıştır. Ölçekteki 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 23, 25, 28. maddeler bu durumu ölçmek için geliştirilmiş maddelerdir. Ölçekten elde edilen puanların değerlendirilmesi aşamasında 1, 4, 15, 17 ve 29. maddeler ters çevrilerek hesaplanması gereken maddelerdir (Yeşil ve ark., 2010:112).

Nitel veriler için ise, açık uçlu sorular hazırlanmış ve otuz kişilik bir çalışma grubuna uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Karşılaştırmalı sonuçlar elde etmek amacıyla, tercih edilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırma soruları ve alan yazındaki bilgiler doğrultusunda değişik kademelerde görev yapan öğretmenler için geliştirilmiştir. Görüşme formunda;

- 1) Gündelik yaşamda mutlu/mutsuz olmanıza yol açan sebepler,
- 2) Yaptığınız işin yaşam kalitesine etkisi,

- 3) Aile yaşantısının yaşam kalitesine etkisi,
- 4) Değerler eğitiminin gerekliliğinin yaşam kalitesine etkisi,
- 5) Genel ruh halinin yaşam kalitesine etkisi gibi konuları ele alan sorular yer almaktadır.

Araştırmacılar tarafından görüşme soruları hazırlanırken; soruların kolaylıkla anlaşılabilmesi, birden fazla ifadede oluşmaması (çok boyutlu olmaması) ve öğretmenler üzerinde yönlendirici etkisinin olmamasına dikkat edilmiştir. Ayrıca araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla hazırlanan görüşme formu alandan uzmanların görüşlerine göre şekillendirilmiştir. Görüşme formunun uygulanacağı farklı branş ve kademedeki öğretmenlerin de görüşlerine başvurulmuş ve bu şekilde öğretmenlerin görüşleri ve tavsiyeleri doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Araştırmada uzman görüşlerinin alınması ve katılımcıların teyidi ile ilgili zaman uzun tutulmuş, katılımcılarla sürekli irtibat halinde bulunularak görüşme formunun iç tutarlılığı yükseltilmeye çalışılmıştır. Ayrıca araştırmada iç güvenilirliği (tutarlılığı) arttırmak amacıyla katılımcılardan elde edilen veriler, herhangi bir yoruma yer verilmeden ve değiştirilmeden aynen aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcıların cinsiyet, yaş, meslekte görev süresi, medeni durum, çocukluk döneminde din eğitimi alma ve ergenlik döneminde din eğitimi alma değişkenlerine ait veriler bağımsız t-testi; aylık gelir durumu, din-önem düşüncesi ve öznel dindarlık algısı değişkenlerine ait veriler ise tek yönlü varyans analizi ile hesaplanmıştır. Ayrıca ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanları arasındaki ilişki ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ile hesaplanmıştır.

Nitel verilerin analizi için; betimsel analiz yöntemleri içerisinde yer alan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşme formundaki ifadeler araştırmacılar tarafından okunmuş ve bu ifadelerden kodlamalar yapılmıştır. Mevcut kodlar bir araya getirilmiş ve bu kodlardan temalar (kategoriler) oluşturulmuştur. Böylelikle araştırmaya katılan katılımcıların görüşleri betimsel ve içerik analiz teknikleri ile çözümlenmeye çalışılmıştır.

Betimsel analiz, elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlandığı, görüşülen bireylerin görüşlerinin çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla sık sık doğrudan alıntılar yapıldığı ve elde edilen sonuçların neden sonuç ilişkileri çerçevesinde yorumlandığı bir tekniktir (Yıldırım ve Şimşek, 2009). Verilerin analiz edilmesi sonucu ortaya çıkan temalar şu şekilde olmuştur:

Tablo 23. Nitel Verilerin Analizi İçin Oluşturulan Temalar Tablosu

1. Günlük yaşamda mutlu/mutsuz olmaya bağlı nedenlere ilişkin görüşler
1.a. Gelir yetersizliğine bağlı nedenlere ilişkin görüşler
1.b. Yaşanılan bölgenin şartlarına bağlı nedenlere ilişkin görüşler
1.c. İş yerine ve yüküne bağlı nedenlere ilişkin görüşler
1.d. Sağlıklı olma/olmama nedenine ilişkin görüşler
1.e. İnanç sistemine bağlı nedenlere ilişkin görüşler
2. Yapılan işin yaşam kalitesini arttırmaya bağlı nedenlere ilişkin görüşler
2.a. Sevdiği işi yapmaya (manevi doyuma) ilişkin görüşler
2.b. Toplumun işe bakış açısına ilişkin görüşler
2.c. Yetersiz kalma endişesine ilişkin görüşler
2.d. Maddi yeterliliğe (maddi doyuma) ilişkin görüşler
3. Aile yaşantısının yaşam kalitesine etkisine ilişkin görüşler
3.a. Ailenin kısıtlayacağına bağlı nedenlere ilişkin görüşler

- 3.b. Ailede mutlu olmaya bağlı nedenlere ilişkin görüşler
 3.c. Aile bireylerinden birinin ölü olmasına bağlı nedenlere ilişkin görüşler

4. Değerler eğitiminin gerekliliğinin yaşam kalitesine etkisine ilişkin görüşler

- 4.a. Kültürün korunmasına (aktarılmasına) ilişkin görüşler
 4.b. Toplumsal birlikteliği arttırmaya ilişkin görüşler
 4.c. Manevi açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmeye yönelik görüşler

5. Ruh halinin (öfkeli olup olmama, hassas kişilik yapısı) yaşam kalitesine ilişkin görüşler

- 5.a. Pozitif kişilik yapısının etkisine yönelik görüşler
 5.b. Negatif kişilik yapısının etkisine yönelik görüşler
 5.c. Stresle başa çıkmanın etkisine yönelik görüşler

Tablo 3 incelendiğinde araştırmada yer alan sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplar içerik analiz metodu ile çözümlenmiştir. Buna göre birden fazla alt tema tespit edilmiştir. Araştırmada alt temalar belirlenirken araştırmaya katılan katılımcıların verdikleri cevaplardan benzer ya da birbirine yakın olanlar incelenerek uygun olanla bir araya getirilmiştir. Araştırmada yer alan 1. Soru olan “Günelik yaşamda mutlu/mutsuz olmaya bağlı nedenlere ilişkin görüşler” sorusunun alt temaları; gelir yetersizliği, yaşanan bölgenin şartları, genel stres ve iş yükü, sağlıklı olma/olmama şeklinde oluşturulmuştur. 2. Soru olan “Yapılan işin yaşam kalitesini arttırmaya bağlı nedenlere ilişkin görüşler” sorusunun alt temaları; sevdiği işi yapma (manevi doyuma), toplumun işe bakış açısı, yetersiz kalma endişesi ve maddi (doyum) yeterliliğidir. 3. Soru olan “Aile yaşantısının yaşam kalitesine ilişkin görüşler” sorusunun cevapları doğrultusunda oluşturulan alt temalar; ailenin kısıtlayıcı yönü, ailede mutlu olma ve aile bireylerinden birinin eksik (ölü) olmasıdır. 4. Soru olan “Değerler eğitiminin gerekliliğinin yaşam kalitesine etkisine ilişkin görüşler” sorusunun cevapları sonucunda oluşan alt temalar; kültürün korunması (aktarılması), toplumsal birlikteliği artırma ve manevi açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmedi. 5. Soru olan “Ruh halinin (öfkeli olup olmama, hassas kişilik yapısı) yaşam kalitesine etkisine yönelik görüşler” cevapları doğrultusunda oluşan alt temalar; pozitif kişilik yapısı, negatif kişilik yapısı ve stresle başa çıkmanın etkisi şeklinde oluşmuştur.

Bulgular

Nicel Verilerle Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde cinsiyet, yaş, meslekte görev süresi, medeni durum, öznel aylık gelir düzeyi, çocukluk döneminde din eğitimi alma, ergenlik döneminde din eğitimi alma, din-önem düşüncesi ve öznel dindarlık algısı değişkenlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. İlköğretim Birinci ve İkinci Kademesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ile Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre İstatistiksel Analizler

Değişkenler	Sosyo-Demografik Özellikler	N	Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği		
			Meslek Tatmini X±SS	Tükenme X±SS	Eşduyum Yorgunluğu X±SS
Cinsiyet	Kadın	0	38.54±6.68	14.11±5.56	14.60±7.15
	Erkek	6	37.33±7.22	14.38±5.96	15.58±9.38
			p=.27	p=.77	p=.45
Yaş	28 ve altı	4	38.11±6.60	14.26±5.44	15.41±8.34

	29 ve üstü	3	38.30±6.81	14.02±6.15	14.59±8.08
			p=.85	p=.79	p=.54
Meslekte	5 ve altı	3	38.15±6.32	14.24±5.36	15.31±8.39
Görev	6 ve üstü		37.68±8.18	14.32±6.58	14.33±7.61
Süreniz			p=.70	p=.94	p=.50
Medeni	Evli	7	37.65±7.20	14.01±5.85	14.05±8.15
Durum	Bekâr	7	38.39±6.69	14.43±5.64	16.01±8.20
			p=.50	p=.65	p=.13
Öznel	Ortanın altı	1	35.50±8.30	17.50±4.34	18.79±8.09
Aylık	Orta		37.91±6.70	14.12±5.77	14.81±8.20
Gelir Düzeyi	Ortanın üstü	1	43±5.81	11.10±4.84	12.70±7.10
			p=.02*	p=.02*	p=.14
Çocukta	Evet	1	38.66.74	14.10±5.76	15.56±8.68
Din Eğitimi	Hayır	2	36.38±6.12	14.76±5.64	12.97±5.68
Alma			p=.10	p=.58	p=.12
Ergenlikte	Evet	1	38.41±6.94	14.20±5.83	15.07±8.34
Din Eğitimi	Hayır	3	36.35±6.72	14.65±5.33	15.13±7.83
Alma			p=.13	p=.70	p=.97
Din-Önem	Önemli değil	7	33.14±10.54	14.29±5.02	13±4.50
Düşüncesi	Önemli	1	38.61±5.94	15.61±4.85	16.06±10.36
	Çok önemli		38.20±6.81	14.05±5.90	15.05±8.08
			p=.16	p=.56	p=.70
Öznel	Dindar değil	1	37.22±8.96	14.89±5.14	14.33±5.16
Dindarlık	Dindar		37.33±6.56	15.11±5.15	15.32±8.10
Algısı	Çok dindar	4	39.80±6.67	12.20±6.68	14.87±9.51
			p=.12	p=.01*	p=.88

*p< .05

Tablo 4 incelendiğinde kadınların mesleki tatmin puan ortalamaları erkeklere göre daha yüksek iken, tükenme ve eş durum yorgunluğu puan ortalamaları daha düşüktür. Bu durum kadınların erkeklere göre daha fazla mesleki tatmin yaşadıklarını göstermektedir. Bununla birlikte kadınlar ile erkeklerin mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Farklı yaş düzeylerinden oluşan 160 kişilik bir öğretmen grubunun, mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puanları arasında fark olup olmadığını sınamak için yapılan bağımsız t-testinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Hesaplanan hata oranının değerlerine bakıldığında ise mesleki tatminde %85, tükenmede %79 ve eşduyum yorgunluğunda %54 olarak bulunmuş ve bu oldukça büyük bir değerdir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise meslekte görev süresidir. Elde edilen bulguya göre meslekte görev süresi beş ve altı yıl olan bireylerin meslekte görev süresi altı ve üstü olan bireylere göre mesleki tatmin ve eşduyum yorgunluğu puanları daha yüksek, fakat tükenmişlik puanları daha düşük bulunmuştur. Bununla beraber meslekte çalışma süresi faktörü; ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmamaktadır.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu ise katılımcıların medeni durumuyla ilgilidir. Bekâr olan öğretmenlerin evli olanlara göre mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Medeni durum değişkenin; ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörleri puanlarına göre farklılaşmamaktadır.

Yapılan araştırmanın bir diğer bulgusu ise algılanan öznel aylık gelir düzeyi değişkeninin ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşp farklılaşmadığıdır. Algılanan aylık gelir düzeyi ortanın üstü olan öğretmenlerin gelir düzeyi orta ve ortanın altı olan öğretmenlere göre mesleki tatmin puanları daha yüksek iken, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puan düzeylerine göre daha düşüktür. Bununla beraber gelir düzeyi değişkeni ÇYKÖ' nün mesleki tatmin ve tükenme puanlarına göre farklılaşırken, ÇYKÖ' nün eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmamaktadır.

Yapılan bu çalışmada çocukluk ve ergenlik döneminde din eğitim alan bireylerin din eğitimi almayanlara göre mesleki tatmin puanlarının yüksek olmasına rağmen tükenmişlik puanları düşük çıkmıştır. Bununla beraber çocukluk ve ergenlik döneminde din eğitimi alma değişkeninin ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır.

Din-önem değişkenine göre dinin kendisi için "önemli" olduğunu belirten katılımcıların dinin kendisi için "çok önemli" ve "önemli değil" olarak belirten katılımcılara göre mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puanları daha yüksek çıkmıştır. Bununla beraber din-önem değişkeninin ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır.

Yapılan araştırmanın bir diğer bulgusu ise katılımcıların dindarlık durumlarının ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşp farklılaşmadığıdır. Dindarlık durumu değişkeni ÇYKÖ' nün tükenme alt faktörü puanına göre farklılaşırken, mesleki tatmin ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmamaktadır. Bunlar beraber katılımcılardan kendini "çok dindar" olarak belirten grubun kendini "hiç dindar değil" ve "dindar" olarak belirten gruba göre tükenmişlik düzeyleri daha düşük çıkmıştır.

Tablo 5. ÇYKÖ' nün Mesleki Tatmin, Tükenme ve Eşduyum Yorgunluğu Alt Faktörlerinin Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları, Maksimum, Minimum ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	X	ss	Max	Min	Korelasyonlar		
					1	2	3
1.MeslekTatmini	38.02	6.92	50	13	1.00	-.42*	.08
2. Tükenme	14.23	5.72	31	2	-.42*	1.00	.57*
3.Eşduyum Yorgunluğu	15.03	8.19	44	0	.08	.57*	1.00

*p < .01

Tablo 5 incelendiğinde, ÇYKÖ' nün mesleki tatmin alt faktörünün puan ortalaması 38.02 standart sapma değeri 6.92, ÇYKÖ' nün tükenme alt faktörünün puan ortalaması 14.23 standart sapma değeri 5.72 ve ÇYKÖ' nün eşduyum yorgunluğu alt faktörünün puan ortalaması 15.03 standart sapma değeri 8.19 olarak bulunmuştur. Ayrıca ÇYKÖ' nün mesleki tatmin ile tükenme alt faktörleri arasında negatif ve orta düzeyde ($r = -.42$, $p < 0.01$) ve ÇYKÖ' nün tükenme ile eşduyum yorgunluğu alt faktörleri arasında pozitif ve yüksek düzeyde ($r = .57$, $p < 0.01$) bir ilişki bulunurken, ÇYKÖ' nün mesleki tatmin ile eşduyum yorgunluğu alt faktörleri arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Nitel Verilerle İlgili Elde Edilen Bulgular

Günlük yaşamda mutlu/mutsuz olmaya bağlı nedenlere ilişkin görüşler

Görüşme formunda yer alan "Günlük yaşamda yeterince mutlu olduğunuza inanıyor musunuz? Neden" sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda beş alt tema belirlenmiştir. Bu temalar; gelir yetersizliği, yaşanan bölgenin şartlarının iyi ya da kötü olması, iş yükünden kaynaklanan stres, sağlıklı olma ya da olamama ve inanç sisteminin mutlu ya da mutsuz olmaya neden olduğudur.

Gelir Yetersizliğine Bağlı Nedenler

Bu alt temada yer alan ifadeler analiz edildiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğu günlük yaşamlarında mutsuz olmalarını önemli ölçüde gelir yetersizliğine bağlamışlardır. Öğretmenler mutsuzluklarını daha iyi olanaklara erişme, daha güzel bir evde yaşama, daha iyi bir arabaya sahip olma, çocuklarını daha iyi okullarda okutabilecek gelire sahip olma, yılda en az bir defa yaz tatilini iyi bir yerde geçirme, dilediği kitabı satın alma, ihtiyacı olan birine yeterince yardım edememe istekleri vb. konularda birbirine yakın görüşlerle ifade etmişlerdir. Bu konuda bazı görüşler şu şekilde olmuştur. Öğretmenlerden biri (Y1): *“Yapmak istediklerim var ancak gelirim el vermediği için yapamamak beni karamsarlığa itiyor”* şeklinde görüş belirtmiştir. Başka bir öğretmen (Y5): *“Çevremde o kadar yardıma muhtaç insan var ki onlara yardım etmek istiyorum ancak maddi imkânım yeterince yardımda bulunmama elvermediği için yapamıyorum”* diyerek bu konuda ki duyarlılığını belirtmiş, ancak maddi imkânların elvermemesinden dolayı gerçekleştirilmemesinin çaresizliğini dile getirmiştir. Başka bir öğretmen (Y8) olanaklarının iyi olmadığını *“genel anlamda daha iyi olanaklara sahip olmak isterdim ancak maddi imkânsızlıklardan dolayı bu mümkün değil”* şeklinde ifade etmiştir. Başka bir öğretmen (Y20) çocuklarını daha iyi okullarda okutmak istediğini *“Bütün çocuklarımın daha iyi koşullara sahip özel okullara göndermek isterdim. Fakat aldığım maaşım bunu yapmaya imkân vermiyor”* şeklinde ifade etmiştir.

Yaşanılan Bölgenin Şartlarına Bağlı Nedenler

Araştırmada yer alan öğretmenlerden bazıları araştırmanın uygulandığı bölgenin şartlarının iyi olmamasından kaynaklı mutsuzluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal yaşamın kısıtlılığı, gezilecek yerlerin azlığı, insanların dillerinin ve kültürlerinin farklılığı, dertleşecek insan sayısının azlığı, gibi konularda yetersizlik yaşadıklarını bu durumun kendilerini mutsuz kıldığını ifade etmişlerdir. Bu alt temaya uygun olarak öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğretmenlerden çoğu başka yerlerden geldiklerini ve geldikleri yerin sosyal imkânların çok kısıtlı olduğunu aileleriyle birlikte güzel vakit geçirebilecekleri bir yer olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden biri (Y4): *“Bazen ailemle hem yemek yiyebileceğim hem çocuklarımın eğlenebileceği bir yer arıyorum ancak yok”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y9) gezip görülecek yerlerin çok az olduğunu söylemiş. Bunu: *“Bazen bulunduğum merkez beni bunaltıyor bu durum aileme de olumsuz tesir ediyor başka yerleri gezmek ve nefes almak istiyorum. Bunun için 100 km yol gitmem gerekecek”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y6): *“Buranın kültürü ile geldiğim yerin kültürü farklı, bazen insanların ne demek istediklerini ne kastettiklerini anlayamıyorum”* demiştir.

İş Yerine ve Yüküne Bağlı Nedenler

Öğretmenler çalıştıkları işin stresli bir iş olduğunu bu durumun yaşamların olumsuz yansıdığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler bununla ilgili olarak; ders saatinin fazlalığı, idarecilerin tutumu, öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmemesi, ailelerin öğrencilere karşı ilgisizliği şeklinde görüşler ifade etmişlerdir. Bu konuda bazı görüşler şöyledir: Öğretmenlerden biri (Y10): *“Bulduğum yere branş öğretmenini olarak yeni atandım. Sınıf yönetimi, konu alanı bilgisi noktasında kendimi çok yeterli görmüyordum. Haftada 30 saat ders verdiler. Bana göre yeni bir öğretmen için bu ders yükü çok fazla çünkü tam hazırlanmadan öğrencinin karşısına çıkıyordum”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y18): *“İdareciler bana karşı önyargılıydılar daha gelir gelmez anlamadığım konularda bir sürü iş yaptırıyorlar. Derse girip girmediğimi sürekli kontrol ediyorlardı”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y11): *“Sınıf öğretmenini olarak görev yapıyorum. Birinci sınıfı okutuyorum. Öğrencilere çizgi çalışması veriyorum yapmadan sınıfa geliyorlar. Bu duruma çok sinirleniyorum”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y17): *“6.B sınıfının rehber öğretmeniyim bazen özel durumundan dolayı bazı öğrencilerin velilerini okula çağırıyorum, fakat gelmiyorlar. Ayrıca veli toplantısına katılan veli sayısı onu geçmiyor”* demiştir.

Sağlıklı Olma/Olmamaya Bağlı Nedenler

Alt temadaki görüşlere bakıldığında öğretmenlerden bazıları gerek kendilerinin gerekse ailelerinden birinin sağlık sorunu yaşamasının kendilerini mutsuz kıldığını ifade etmiştir. Eşinin hasta olması, çocuğunun engelli olması, kendisinin hasta olması bu konuda oluşan ortak öğretmen görüşleridir. Öğretmenlerden biri (Y15): *“Eşim on yıldır kanser hastası, iki tane çocuğum var, eşimin kanser hastası olduğunu ilk duyduğumda yaşamının benim için anlamının olmadığını düşündüm. İki tane çocuğumun olması beni hayat bağladı”* demiştir. Başka bir öğretmen ise (Y25): *“Eşim ilk çocuğuma hamileydi. Bunu ilk duyduğumda dünyalar benim olmuştu. Ancak hamileliğin ilerleyen haftalarında doktora gittiğimizde çocuğumun özürlü olacağını duyduğumda adeta yıkıldım. Kimseyle konuşmak istemiyordum. Okula bile gelmek istemediğim zamanlar olmuştu. Sonradan alıştım çocuğum şimdi beş yaşında”* demiştir. Öğretmenlerden biri de (Y30): *“Kronik kalp yetmezliğim var bu durum benim psikolojimi zaman zaman olumsuz etkiliyor”* şeklinde görüş belirtmiştir.

İnanç Sistemine Bağlı Nedenler

Araştırmaya dâhil olan öğretmenler; İslam dinine mensubiyet, Allaha inanma, duanın manevi gücü, kadere inanma, namaz kılmanın kendilerini mutlu ettiği konusunda ortak görüş ifade etmişlerdir. Bu konuda öğretmenlerden biri (Y3): *“Allaha olan inancım beni çok mutlu ediyor, etrafımda birçok nimeti bana başışladığı için - en önemlisi böylesine güzel çocukları ve aileyi bana verdiği için- kendisine her zaman şükrediyorum ve kendimi çok şanslı hissediyorum”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y13): *“Çocuğum hasta olmuştu sabaha kadar eşimle birlikte başında dua ettik ve çocuğum sabah olduğunda ilk gözlerini açtığımda duanın ne kadar büyük bir güç olduğunu o zaman anlamıştım. Ne zaman sıkışırsam mutlaka dua ederim, özellikle Ayet-el Kürsi okurum ve sorunlarımın çözüldüğünü görürüm”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y23): *“Çok küçük yaşta annemi kaybettim. İlk başlarda annesi olanları gördüğüm zaman üzülüyordum. Benim annem niye yok diye zaman zaman isyan ettiğim oluyordu. Bir gün komşumuzun oğlu evleniyordu. Annesi ile beraber çıktılar ve bu durumu hiçbir zaman yaşayamayacağımı anladım. Annemin ölümü beni daha çok çalışmaya sevk etti ve çalıştım öğretmen oldum. Bunu kadere bağlıyorum”* şeklinde ifade etmiştir. Yine öğretmenlerden biri (Y22): *“Namaz kılınca çok huzurlu oluyorum”* diyerek manevi hazzın kendilerini mutlu ettiği yönünde ortak görüş ifade etmiştir.

Yapılan İşin Yaşam Kalitesini Arttırma Nedenlerine İlişkin Görüşler

Öğretmenlere: *“Yaptığınız işin yaşam kalitenizi arttırdığını düşünüyor musunuz?”* şeklinde bir soru sorulmuş. Bu soruya verilen cevapların sonucunda beş farklı alt tema oluşmuştur. Bu temalar; sevdiği işi yapmanın yarattığı doyum, toplumun işe bakış açısı (saygınlık), yaptığı iş ile ilgili yetersiz kalma, birilerine yardım etmeye ilişkin doyum ve maddi yeterlilik (doyum).

Sevdiği İş Yapmaya (Manevi Doyum) Bağlı Nedenler

Öğretmenler; mutlu eden meslek, insanlara yeni şeyler öğretmek, yeni şeyler öğrenmek, faydalı olmak, farklı insanları tanıma konularında ortak görüş ileri sürmüşlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y2): *“Sevdiğim işi yaptığım için çok büyük zevk alıyorum. Mesleğimin ilk yıllarında geceleri uyuyamazdım. Sabah olsa da biran önce okula gitsem diye şuan ilk günkü heyecanım yok, ama yine de ders anlatmak okula gitmekten büyük keyif alıyorum”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y11): *“Öğrencilerim derse girdiğim zaman gözlerimin içine bakıyorlar. Onların bu durumunu gördükçe daha farklı şeyler anlatmak istiyorum ve öğrenmelerini daha çok istiyorum”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y27): *“Öğrencilere yeni şeyler öğreteceğim diye kendimi zorluyorum. Geçenlerde öğrencilerimden biri bir soru sordu, ne yalan söyleyeyim cevaplayamadım. O an geçiştirdim, sonra araştırdım ona doğrusunu söyledim. Yeni bir şey öğrendiğim içinde mutlu oldum”* diyerek cevap vermiştir. Diğer bir öğretmen (Y29): *“Kendimi çok önemli bir misyonun bir parçası olarak görüyorum. Hem deoletime hem milletime faydam dokunuyor”* diyerek görüş belirtmiştir. Öğretmenlerden biri (Y21): *“Geçenlerde sınıfa*

baktığımda her birinin ne kadar birbirinden farklı olduğunu gördüm. Aslında bu durumun benim için ne kadar büyük bir şans olduğu sonucuna ulaştım. Ayrıca öğretmen olarak tayinim buraya çıkmasaydı bu insanları bu kültürü hiç bilmeyecektim” demiştir.

Toplumun İşe Bakış Açısına (Saygınlık) İlişkin Nedenler

Öğretmenlerin bu alt temadaki ifadeleri analiz edildiğinde; saygı duyma, rol model alma/olma ve güven duyma konularında ortak görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y26): “Okuldan eve giderken, tanısam da tanımasam da insanların bana selam verdiklerini görüyorum. Bu durumun yaptığım meslekten kaynaklandığını düşünüyorum. Geçenlerden alışveriş için hiç sahibini tanımadığım, ancak onun beni tanıdığı bir mağazaya girdim. Hemen kahve söyledi. Adam, hocam siz bizim çocuklarımıza eğitim veriyorsunuz sizden para almam demişti. Zorlada olsa parayı verdim” demiştir. Başka bir öğretmen (Y24): “Sınıf öğretmeni olarak çalışıyorum. Komşumuzun benim yaşlarımda okumamış bir oğlu var. Bana, hocam sizi her zaman kendime örnek alıyorum, sizin söylediğiniz her şeyi yaparım. Siz bizlere ışık saçıyorsunuz” demiştir. Bir başka öğretmen (Y28): “Borca alışveriş yapabiliyoruz. Diğer memurlara bu kadar güvenmiyorlar, ama öğretmenlere çok güveniyorlar. Bu durum benim için mutluluk verici” diye cevap vermiştir.

Yetersiz Kalmaya Bağlı Nedenler

Öğretmenler bu temada; sınıf yönetimi, bilgi, derse iyi hazırlanamama, ders materyallerini kullanamama, öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olamama gibi konularında yetersizlik yaşadıklarıyla ilgili ortak görüş ifade etmişlerdir.

Bu konuda bir öğretmen (Y4): “Sosyal bilgiler öğretmeni olarak çalışıyorum. Meslekte üçüncü yılım zamanı ve iyi kullanamama sorunum var. Sınıfın kontrolünü kaybetmek beni çok korkutuyor. Bazen sınıfın kontrolünü kaybediyorum ve tekrar toparlayamadan ders bitiyor” demiştir. Diğer bir öğretmen (Y7): “Matematik öğretmeni olarak çalışıyorum. Üniversitede öğretilenler ile okuldaki uygulaması çok farklı, aslında derse başlamadan önce iyi hazırlanıyorum. Geçen derste öğrencinin biri bir soru sordu, cevaplayamadım. Öğrencilerin gözünden küçük düştüğümü hissettim. Kendimden utandım” demiştir. Diğer bir öğretmen (Y8): “Haftada 30 saat derse giriyorum, derse hazırlanacak zamanım yok” demiştir. Diğer bir öğretmen de (Y12): “Sosyal bilgiler öğretmeni olarak çalışıyorum; akıllı tahta kullanımı ve bilgisayar kullanımı konusunda kendimi yetersiz hissediyorum” demiştir. Diğer bir öğretmen (Y2): “Türkçe öğretmeni olarak çalışıyorum, ancak drama yöntemini tam bilmiyorum. Öğrencilerime drama yaptırmaya çalışıyorum ancak kendim yetersiz kaldığım için sağlıklı değerlendirme yapamıyorum. Bütün öğretim yöntem ve tekniklerini iyi bilmek beni daha iyi bir öğretmen yapardı” diye cevap vermiştir.

Maddi Yeterliğe (Doyuma) Bağlı Nedenler

Öğretmenlerin bazılarının ortak görüşü yukarıda sıraladığımız olumsuzlukların aksine; bir iş sahibi olmaları, istediklerinin büyük çoğunluğunu alabilmeleri, çocuklarının diğerleriyle kıyaslandığında şartlarının daha iyi olması, vb. konularda daha iyi şartlarda yaşam sürdükleri için mutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden biri (Y3): “Çevremize baktığımızda birçok insanın işsiz gezdiğini görüyoruz. Evine ekmek götürebilmek için adeta çırpınıyorlar. Bizim düzenli bir işimiz ve maaşımız var. İşimiz çok da rahat” diye cevap vermiştir. Başka bir öğretmen (Y23): “Param olduğu için her şeyi alısam da istediğimi alabiliyorum. O yüzden ne kadar şükretsem az” demiştir. Bir diğer öğretmen (Y13): “Yaşadıkları sıcak bir ortamları olduğu için çocuklarımız çok şanslı. Geçenlerde okuldan eve giderken yoluma mendil satan bir çocuk çıktı. O an kendi çocuklarımı düşündüm ve çok üzüldüm. Aynı zamanda da sevindim, çünkü benim çocuklarım o durumda değildir” diyerek cevap vermiştir.

Aile Yaşantısının Yaşam Kalitesinin Etkisine İlişkin Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenler kendilerine yöneltilen aile yaşantısının yaşam kalitesine etkisine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde; ailenin kısıtlayıcılığı, ailede mutlu olma ve aile bireylerinden birinin ölümü alt temasında görüş birliği yaşadıkları görülmektedir.

Ailenin Kısıtlayıcılığına Bağlı Nedenler

Öğretmenler bu alt temaya uygun olarak giyim kuşam, arkadaş çevresi, meslek seçimi, eş seçimi gibi konularda ortak görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y8): *“Şuan sınıf öğretmeni olarak çalışıyorum. Ailenin üçüncü çocuğuyum ve toplam dört kardeşiz. En büyüğümüz abim. Annem ve babam Türkiye'nin batısında bir ilde, aynı zamanda doğduğum yerde ikamet ediyor. Son derece baskıcı bir ailede yetiştim. Ailem özellikle giyim kuşamıma müdahale ediyordu. Hiç unutmuyorum bir keresinde bana göre çok açık olmayan bir kıyafetimden dolayı abimden dayak yemiştım”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y4): *“Ailem arkadaşlarımı seçmeme müdahale etti. Babam mahallede sık sık görüştüğüm İbrahim adında biriyle bundan sonra seni görmeyeceğim diyerek beni tehdit etti”* demiştir. Diğer bir öğretmen de (Y30): *“Üniversite sınavına hazırlanırken kendisi öğretmen olan abim: “Senin öğretmen olmanı istemiyorum kazanacaksın tıp fakültesini kazan yoksa üniversiteye göndermeyeceğim” diyerek bana müdahale etmişti. Ancak yine de eğitim fakültesini kazanıp öğretmen oldum”* demiştir. Başka bir öğretmen (Y12): *“Şuan sınıf öğretmeni olarak çalışıyorum ve altı yıllık evliyim. Şuan ki eşim komşumuzun oğluydu. Haberim olamadan eve gelip beni istediklerini anneme söylemişler, annem de babama söyleyince babam kızım komşumuzun oğlu Ahmet ile evlenmeni istiyorum demişti”* demiştir.

Ailede Mutlu Olmaya Bağlı Nedenler

Öğretmenler bu alt temada demokratik aile, aile birliği ve gelir seviyesi konularında ortak görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y2): *“Biz üç kardeşiz, ailemizde herkesin dilediği gibi konuşma hakkı var. Bu konuda büyük küçük fark etmiyor. Bir karar alınacaksa herkesin görüşüne mutlaka başvuruluyor”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y27): *“Dedem, babam, annem ve iki kardeşle aynı evde yaşıyoruz. Bir arkadaşımınla konuşuyorduk; ona, annem ve babam ben çok küçükken ayrıldığını söyledim. Şu an annemle birlikte kalıyorum. Baba diye seslenen çocukları ve bireyleri gördüğüm zaman ağlıyorum. Hiçbir zaman özlemini duyduğum bir ailem olmadı. O yüzden bir aileye sahip olmak çok güzel”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y1): *“Babam öğretmen olarak çalışıp emekli oldu. Tek maaşla hepimizi okutup iş sahibi olmamızı sağladı. Kendisini bu fedakârlığından dolayı çok seviyoruz”* demiştir.

Aile Bireylerinden Birinin Ölümüne Bağlı Nedenler

Öğretmenler; annenin ölümü, babanın ölümü, kardeş ölümü, çocuğunun ölümü konularında ortak görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y13): *“Şu an sosyal bilgiler öğretmeni olarak çalışıyorum. On iki yaşındayken annem öldü. Babam başka bir kadınla evlendi. O, bize annemizin gösterdiği sıcaklığı hiçbir zaman göstermedi. Hatta bir defasında kardeşimi dövmüştü. Çok sinirlenmişim”* diye ifade etmiştir. Başka bir öğretmen de (Y12): *“Biz dört kardeşiz ailenin en büyük çocuğuyum. Babamı on iki yıl önce trafik kazasında kaybettik. Bize annem baktı. Annemin para kazanmak için neler yaptığını unutmuyorum. Bir erkeğin yapması gereken işleri yaptı”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y25): *“Üç kardeşiz ve en küçük kardeşimi kanserden kaybettik. Çok acılar çekti. Annem babam sürekli hastanelerdeydi. Bazen il dışına kardeşimi hastaneye götürüyorlardı. Bu durum bizi çok üzüyordu. Bazen gizlice ağlayarak iyileşmesi için dua ediyordum, ama olmadı”* demiştir. Öğretmenlerden diğeri (Y3): *“Şuan Türkçe öğretmeni olarak çalışıyorum, on altı yıllık evliyim ve iki çocuğum var. Aslında üç çocuğum vardı. Üç yaşında olan bir kızım balkondan düştü ve*

gözlerimin önünde can verdi. Üç sene psikolojik tedavi gördüm. Halen aklıma geldikçe ağlıyorum. Eski günlere dönmekten çok korkuyorum” demiştir.

Değerler Eğitiminin Gerekliliğine Bağlı Nedenlere İlişkin Görüşler

Öğretmenlere: "Değerler eğitimi yaşam kalitesini arttırmak için gerekli midir?" şeklinde yöneltilen açık uçlu soruya; kültürün korunmasına (aktarılmasına), toplumsal birlikteliği arttırmaya, manevi açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmeye olumlu etkisi sebebiyle katkısı vardır şeklinde ortak cevaplar vermişlerdir.

Kültürün Korunmasına İlişkin Nedenler

Öğretmenler bu alt temaya gelenek görenek, saygı -sevgi, vatan sevgisi, empati gibi konularda ortak görüş belirtmişlerdir.

Bu konuya uygun olarak öğretmenlerden biri (Y21): *“Sekiz yıllık Sosyal Bilgiler öğretmeniyim. Geçenlerde babaannem kendi gençliğinde insanların daha mutlu olduğunu söylemişti. Çünkü bizim zamanımızda insanlar köy odalarında toplanırlardı. Orada çok güzel sohbetler ederlerdi. Herkes herkesle konuşur, kimin ne ihtiyacı olursa onu komşularından temin ederdi. Şimdi kimse kimseye bir şey vermez”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y21): *“Sınıf öğretmeni olarak çalışıyorum. Öğrencilerimden biri yanıma geldi. Öğretmenim, sınıfta bulunan Ahmet'i hiç sevmiyorum dedi. Niçin diye sorduğumda ise o, bizim okula diğer mahalleden geliyor diye cevap verdi. Ben ne olursa olsun sınıf arkadaşımız olduğu için sevmeliyiz dedim ve ikna olup gitti”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y28): *“Derslerimde en çok üzerinde durduğum şey vatan sevgisi. Vatan sevgisi imandandır”* diyerek cevap vermiştir. Diğer bir öğretmen (Y15): *“Sınıf öğretmeni olarak çalışıyorum. Öğrencilerimden birinin maddi durumu çok kötüdür. Sınıf arkadaşından yiyeceğinden bir parça istedi. Ancak vermedi. Aynı durumda sende olabilirdin dediğimde yiyeceğinden verdiğini gördüm”* diyerek cevap vermiştir.

Toplumsal Birlikteliği Arttırmaya İlişkin Nedenler

Öğretmenler bu alt temaya; dayanışma, yardımlaşma, adalet konularında ortak görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y6): *“Sınıf öğretmeni olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesinin bir iline atandım. Oraya gittiğimde okulun sınıflarının toz içerisinde olduğunu, ihata duvarının yıkılmış, lojmanların kapılarının ve pencerelerinin kırık olduğunu gördüm. Hemen muhtara gittim durumu anlattım. Her evden bir kişiyi görevlendirdi. Önce ihata duvarını yaptılar sonra diğer eksikleri tamamladılar. Çok hoşuma gitti”* diye cevap vermiştir. Diğer bir öğretmen (Y4): *“Görev yaptığım fakir bölgelerinden birinde veli gezisi yaparken, bir velinin evine gittik. Tek gözlü bir evde yaşıyordu. Doğru dürüst mutfağı yoktu. Çok üzüldüm yardım toplayarak o aileye çamaşır makinesi aldık. Çok mutlu oldular”* diye cevapladı. Diğer bir öğretmen (Y9): *“Benim gözümde bütün öğrencilerim aynı. Hiçbirini ötekine tercih etmem. Hepsinin kendine göre meziyetleri var”* demiştir.

Manevi Açıdan Sağlıklı Bireyler Yetiştirmeye İlişkin Nedenler

Öğretmenler bu alt temaya uygun olarak; namaz kılma (inançlı olma) ve yalan söyleme gibi konularda görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y13): *“Allaha inanıyorum ve bu durum bende önemli bir manevi doyum oluşturuyor. Müslüman olduğuma şükrediyorum. Bazen vakit namazlarını kaçırdığım zamanlar oluyor, çok huzursuz oluyorum. Çocuklarıma da Allah'ı ve namazı anlatıyorum”* demiştir. Diğer bir öğretmen (Y22): *“Yalan söylemek çok kötü. Öğrencilerime asla ve asla yalan söylememeleri gerektiği konusunda hep tavsiyelerde bulunurum. Yalan söyleyen insanların diğer insanlar tarafından sevilmediklerini hep söylerim. Öğrencilerim de küçük yalanlar dışında pek fazla yalan söylemezler”* demiştir.

Ruh Haline (Hassas Kişilik, Öfkeli Olup Olmama) Bağlı Nedenlere İlişkin Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlere: "Sahip olduğunuz psikolojik durumunuz (ruh haliniz) yaşam kalitenizi etkiliyor mu?" şeklinde sorulan açık uçlu soruya; pozitif kişilik yapısı, negatif kişilik yapısı ve stresle baş etme gibi alt problemlerde birleşerek ortak görüş ifade etmişlerdir.

Pozitif Kişilik Yapısına İlişkin Nedenler

Öğretmenlerin bu alt temaya uygun olarak hoşgörü, empati, adil olma v.b gibi değerler gurubun dada değerlendirilebilecek konularda ortak görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Araştırmada yer alan öğretmenlerden biri (Y15): "Geçenlerde derse girmek üzere okula geldim daha derse başlamadan müdür odasına çağırdı. Bir gün öncesinde nöbetçiydim. Nöbetimi tutmadığımı söyledi. Hâlbuki görevli olduğum koridordan öğretmenler odasına dahi çıkmamıştım. Haklısınız, bundan sonra daha dikkatli olurum diyerek odasından ayrıldım" diye görüş belirtmiştir. Diğer bir öğretmen (Y1): "Öğretmenler odasında oturup televizyon izliyorduk. Suriyeli mültecilerin Akdeniz'de boğuldukları ile ilgili bir haber çıkmıştı. Boğulanlar arasında kadınlar, yaşlılar ve çocuklarda vardı. Çok üzüldüm onların yerinde ben ve çocuklarım da olabilirdi. O üzüntüyle mahallemizdeki Suriyelilere yardımda bulundum" demiştir. Başka bir öğretmen (Y12): " On dört yıllık matematik öğretmeniyim. Öğrencilerimin sınav kâğıtlarını okurken asla ayırım yapmam. Bana çok yakın olanlara bile müsamaha göstermemeye özen gösteririm" demiştir.

Negatif Kişilik Yapısına İlişkin Nedenler

Öğretmenler bu alt temaya uygun olarak mobbing, sinirli olma, adalet gibi konularda ortak görüş belirtmişlerdir.

Bu alt temaya uygun olarak öğretmenlerden biri (Y7): "Okulumuzda müdür yardımcısı ile tartıştım. Daha sonra olay müdüre intikal ettirilmiş müdür beni odasına çağırıp tehdit etti. Bundan sonra yaptığım her şeyi takip edeceğini derse giriş çıkış saatleri okula geliş gidiş saatlerini takip edeceğini söyledi. Üzerimde çok büyük psikolojik baskı oluştu. Halen aynı durum devam ediyor" demiştir. Diğer bir öğretmen (Y11): "Öfkemi kontrol edemiyorum. Eve geldiğim zaman eşime çocuklarıma gereksiz yere bağıriyorum. Öğrencilere karşı da çok sinirliyim, seslerine tahammüle edemiyorum. Bazen kendimi kontrol edemeyip onları dövdüğüm oluyor. Hatta bu konuda veliler, Milli Eğitim Müdürlüğüne beni şikâyet ettiler." Diyerek bir noktada da öz eleştiride bulunmuştur. Diğer bir öğretmen ise (Y28): "En tahammül edemediğim şey adaletsizlik. Çalıştığım okulda en zor görevler bana veriliyor. Diğer öğretmenlere bir veya iki görev verilirken, bana dört tane görev verildi. Bir keresinde müdüre neden bana fazla görev veriyorsunuz, diye bağırdım. O da herkese aynı sayıda görev verdiklerini söyleyince görev çizelgesini gösterdim. Bir şey diyemedi ve ben de onu milli eğitime şikâyet ettim" demiştir.

Genel Ruh (Psikoloji) Haline İlişkin Nedenler

Araştırmaya katılan öğretmenler bu alt temaya uygun olarak öfke kontrolü ve tartışmadan kaçınma gibi konularında ortak görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden biri (Y4): "Bazen psikolojim çok bozuk oluyor, evden sinirli bir şekilde ayrılıyorum. Derse başlamadan önce öğrencilerime işyerindeki öğretmen arkadaşlarıma yanlış bir şey yapmamayım ya da söylemeyim diye kendimce öfkemi kontrol altına almama yardımcı olacak öfke kontrolü egzersizleri yapıyorum" demiştir. Diğer bir öğretmen de (Y12): "Geçenlerde okulda siyasi görüşlerimin farklı olduğu bir öğretmen arkadaşımın siyaset konusunda tartıştım. En az iki saate yakın konuştuk, fakat bir sonuca ulaşamadığımız gibi birbirimize karşı önyargımızın daha da arttığını gördüm. O yüzden kimseyle mecbur olmadığım sürece tartışmama kararı aldım. Evde eşimle bile artık eskisi gibi tartışmıyorum" diyerek görüş belirtmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Nicel Veriler İçin Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin yaşam kaliteleri ile bağlantılı olarak değer algılarını nicel ve nitel olarak analiz etmek ve bunu bazı değişkenler açısından incelemektir.

Yapılan bu çalışmada, kadınların tükenmişlik puanları erkeklere göre daha düşük çıkmıştır. Ayrıca cinsiyet değişkeninin ÇYKÖ' nün tükenme alt faktörü puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır. Apaydın ve Eker'in 2015'te 400 kişi ile yaptıkları çalışmada, kadınların duygusal tükenme puanları erkeklere göre daha yüksek çıkmış ve cinsiyet değişkeni istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır. Kadınların duygusal tükenmişlik puanlarının erkeklere oranla yüksek çıkması araştırmanın bu bulgusuyla çelişmektedir.

Başka bir çalışmada kadınların duygusal tükenmişliği erkeklere oranla daha yoğun yaşadığı ve cinsiyet değişkeninin duygusal tükenmişlik puanına göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır (Akten, 2007: 67). Sprang, Clark ve Whitt-Woosley 2007'de 1121 (327 erkek 794 kadın) kişi ile yürüttükleri bir çalışmada kadınların, tükenmişlik ve eşduyum yorgunluğu düzeyleri erkeklere göre yüksek olmasına rağmen cinsiyet değişkeninde farklılaşma olmamıştır. Özellikle kadınlar tükenmişlikte erkeklere oranla daha fazla risk altındadır. Araştırmanın bu bulgusuyla çelişen başka çalışmalar da mevcuttur (Kaya ve ark., 2007; Rossi ve ark., 2012; Stamm, 2010; Coşkun, Şarlak ve Taştan, 2015). Kayıklık'ın (2007) 134 kişi ile yaptığı çalışmada erkeklerin genel tükenmişlikleri kadınlara göre daha fazladır ve cinsiyet değişkenine göre farklılaşma olmamıştır. Bu araştırma bulgusu elde edilen araştırma bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Yapılan bu çalışmada 29 yaş ve üstündeki öğretmenlerin 28 yaş ve altındaki öğretmenlere göre mesleki tatmin puanları daha yüksek olmasına rağmen, tükenmişlik ve eşduyum yorgunluğu puanları daha düşüktür. Ayrıca yaş değişkeninin ÇYKÖ'nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmamaktadır. Adams, Boscarino, Figley'in (2006:12) yaptıkları bir çalışmada, yaş değişkeninin ikincil travma (eşduyum yorgunluğu) puanlarına göre farklılaştığı bulgusunu elde etmeleri ($r = -0.16$ $p < .05$) yapılan bu araştırmanın bulgusuyla uyumlu değildir. Apaydın ve Eker'in 2015'te yaptıkları bir çalışmada, elli yaş ve üstündeki bireylerin duygusal tükenme puanlarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Rossi ve ark. (2012) 260 kişi ile yaptıkları çalışmada kadınların erkeklere göre daha fazla eşduyum yorgunluğu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bununla beraber 41-50 yaş grubunda bulunan bireylerin diğer yaş gruplarına oranla eşduyum yorgunluklarının daha yüksek olduğu, fakat gruplar arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığı bulgusunu elde etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada yaş gruplarının, tükenmişlik alt boyutları açısından farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır (Ardıç ve Polatçı, 2008).

Yapılan çalışmada meslekte görev süresi beş ve altı yıl olan bireylerin meslekte görev süresi altı ve üstü olan bireylere göre mesleki tatmin ve eşduyum yorgunluğu puanları daha yüksek iken, tükenmişlik puanları daha düşük bulunmuştur. Bununla beraber meslekte çalışma süresi faktörü; ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmamaktadır. Nota, Ferrari ve Soresi 2007'de yaptıkları bir çalışmada, 6-10 yıl arasında çalışanların duygusal tükenmişlik düzeyleri meslekte çalışma süresi 1-5 yıl arasında ve 11 yıl ve üstü olanlara göre daha yüksek çıkmış ve meslekte görev süresi değişkeni duygusal tükenmişlik puan ortalamasına göre istatistiksel olarak farklılaşmıştır.

Yapılan çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise katılımcıların medeni durumuyla ilgilidir. Bekâr olan öğretmenlerin evli olanlara göre mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Medeni durum değişkeninin; ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörleri puanlarına göre farklılaşmamaktadır. Yapılan bir çalışmada bekarların evlilere göre eşduyum yorgunluğu puanları düşük çıkması (Rossi ve ark., 2012) yapılan araştırmanın bu bulgusuyla çelişmektedir. Ardıç ve Polatçı'nın 2008'de yaptıkları bir çalışmada, medeni durumu bekâr olanların evli

olanlara göre daha çok duygusal tükenmişlik yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmanın bu bulgusuyla paralellik gösteren başka çalışmalar da vardır (Apaydın ve Eker, 2015; Kaya ve ark., 2007).

Yapılan araştırmanın bir diğer bulgusu ise algılanan aylık gelir düzeyi değişkeninin ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşp farklılaşmadığıdır. Algılanan aylık gelir düzeyi ortanın üstü olan öğretmenlerin gelir düzeyi orta ve ortanın altı olan öğretmenlere göre mesleki tatmin puanları daha yüksek iken, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puan düzeylerine göre daha düşüktür. Bununla beraber gelir düzeyi değişkeni ÇYKÖ' nün mesleki tatmin ve tükenme puanlarına göre farklılaşırken, ÇYKÖ' nün eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmamaktadır. Yapılan bir çalışmada gelir düzeyi değişkeni ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır (Stamm, 2010). Apaydın ve Eker'in 2015'te yaptıkları bir çalışmada algılanan gelir düzeyinin düşük olduğunu belirten katılımcıların daha çok duygusal tükenmişlik yaşadıkları ve algılanan gelir durumu değişkeni duygusal tükenmişlik puanlarına göre farklılaşğını bulmuşlardır ($F=4.161$, $p<0.01$). Kayıklık'ın (2007) araştırmasına göre ekonomik tatmin algısı düşük olanların, genel tükenmişlikleri diğerlerine oranla daha fazla olması araştırmamızın bu bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Yapılan bu araştırmada çocukluk ve ergenlik döneminde din eğitim alan bireylerin din eğitimi almayanlara göre mesleki tatmin puanlarının yüksek olmasına rağmen tükenmişlik puanları düşük çıkmıştır. Bununla beraber çocukluk ve ergenlik döneminde din eğitimi alma değişkeninin ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır. Sprang, Craig ve Clark'ın 2011'de yaptıkları çalışmada dini katılımı hiç olmayan katılımcıların eşduyum yorgunlukları ve tükenmişlik düzeyleri dine katılımı çok aktif, aktif ve bazen olanlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Din-önem değişkenine göre dinin kendisi için "önemli" olduğunu belirten katılımcıların dinin kendisi için "çok önemli" ve "önemli değil" olarak belirten katılımcılara göre mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu puanları daha yüksek çıkmıştır. Bununla beraber din-önem değişkeninin ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır.

Yapılan araştırmanın bir diğer bulgusu ise katılımcıların dindarlık durumlarının ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre istatistiksel olarak farklılaşp farklılaşmadığıdır. Dindarlık durumu değişkeni ÇYKÖ' nün tükenme alt faktörü puanına göre farklılaşırken, mesleki tatmin ve eşduyum yorgunluğu alt faktörü puanlarına göre farklılaşmamaktadır. Bunlar beraber katılımcılardan kendini "çok dindar" olarak belirten grubun kendini "hiç dindar değil" ve "dindar" olarak belirten gruba göre tükenmişlik düzeyleri daha düşük çıkmıştır. Kovács ve Kézdy 2008'de 94 hemşire ile anket yöntemine dayalı yaptıkları araştırmada, Kilise'ye hemen hemen hiç gitmeyen katılımcıların tükenmişlik düzeyleri, Kilise'ye haftada bir veya daha fazla ve sadece özel günlerde (törenlerde, durumlarda) katılanlara göre daha düşük olduğunu bulmuşlardır. Bununla beraber tükenmişlikle dindarlık arasında negatif ve anlamlı bir ilişkiye ulaşımlardır. Sonuçlar, dindarlığın hastanelerde çalışan hemşirelerin tükenmişliğine karşı onları korumada önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Graham, Furr, Flowers ve Burke 2001'de yaptıkları araştırmada stresle başa çıkmada maneviyat ile dindarlık arasında pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Fakat Roberts, Flannelly, Waver ve Figley'in 2003'te 317 kişi ile yaptıkları bir araştırmada dinin ikincil travmatik stres (eşduyum yorgunluğunun) üzerinde bir etkisinin olmadığını sonucuna ulaşımlardır. Sanso ve ark. (2015:203) 387 kişi ile anket yöntemiyle topladıkları verilere göre; eşduyum yorgunluğu ile ölümle başa çıkma arasında negatif ve anlamlı ($r: -.37$ $p<.01$), tükenmişlikle ölümle başa çıkma arasında negatif ve anlamlı ($r: -.41$ $p<.01$), mesleki tatminle ölümle başa çıkma arasında pozitif ve anlamlı ($r: .41$ $p<0.01$) bir ilişki bulmuşlardır. Başka bir çalışmada katılımcıların maneviyat düzeyi ile İkincil Travmatik Stres Sendromları arasında ters bir ilişki olduğu ve maneviyat artarken ikincil Travmatik Stres Sendromlarının azaldığı ortaya çıkmıştır (Koslowski, 2012:29).

ÇYKÖ' nün mesleki tatmin alt faktörünün puan ortalaması 38.02 standart sapma değeri 6.92, ÇYKÖ' nün tükenme alt faktörünün puan ortalaması 14.23 standart sapma değeri 5.72 ve ÇYKÖ' nün eşduyum yorgunluğu alt faktörünün puan ortalaması 15.03 standart sapma değeri 8.19 olarak bulunmuştur. Bununla beraber ÇYKÖ' nün mesleki tatmin ile tükenme alt faktörleri arasında negatif ve orta düzeyde ($r = -.42$, $p < 0.01$) ve ÇYKÖ' nün tükenme ile eşduyum yorgunluğu alt faktörleri arasında pozitif ve yüksek düzeyde ($r = .57$, $p < 0.01$) bir ilişki bulunurken, ÇYKÖ' nün mesleki tatmin ile eşduyum yorgunluğu alt faktörleri arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Yeşil ve ark. (2010:115) sağlık alanında çalışan yüz kişi üzerinde yaptıkları bir araştırmada; duygusal tükenme ile mesleki tatmin arasında negatif ve düşük ($r = -.283$, $p < 0.01$), duygusal tükenme ile tükenmişlik arasında pozitif ve yüksek ($r = .576$, $p < 0.01$) ve duygusal tükenme ile eşduyum yorgunluğu arasında pozitif ve orta düzeyde ($r = .496$, $p < .01$) bir ilişki bulmuşlardır. Sanso ve ark. (2015:203) yaptıkları çalışmada tükenme ile mesleki tatmin arasında negatif ve yüksek düzeyde ($r = -.51$, $p < 0.01$), tükenme ile eşduyum yorgunluğu arasında pozitif ve yüksek düzeyde ($r = .56$, $p < 0.01$) ve mesleki tatmin ile eşduyum yorgunluğu arasında ise negatif ve düşük düzeyde ($r = -.28$, $p < 0.01$) bir ilişki bulmuşlardır. Bununla beraber ÇYKÖ' nün mesleki tatmin, tükenme ve eşduyum yorgunluğu alt faktörleri ile ilgili ve aralarındaki ilişkiyi inceleyen başka çalışmalar da mevcuttur (Adams ve ark., 2006; Nota, Ferrari ve Soresi, 2007; Lawson ve Myers, 2011; Stamm, 2010; Karaköse ve Bozgeyikli 2012:164).

Nitel Veriler İçin Tartışma ve Sonuç

Günlük yaşamda mutlu/mutsuz olmaya bağlı nedenlere ilişkin görüşler: Bu tema kendi içinde beş alt kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar; gelir yetersizliği, yaşanan bölgenin şartlarının iyi ya da kötü olması, iş yükünden kaynaklanan stres, sağlıklı olma ya da olmama ve inanç sisteminin kişinin mutlu/mutsuz olması şeklindedir. Dağcı ve Kartopu'nun 2014'te yaptıkları bir araştırmada; gelir düzeyine bağlı olarak yaşam kalitesi düşük olanların daha çok mesleki tükenmişlik yaşadıkları ve mutsuz oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç yapılan bu araştırmada sonuçlarla paralellik göstermektedir. Bireyin mutlu bir aile hayatı yaşamasında en önemli sebep olmasa da, yeterli bir gelirinin olmasının bireyin mutlu olmasında ki etkisi önemsenerek derecede büyüktür.

Yapılan işin yaşam kalitesini arttırmanın nedenlerine ilişkin görüşler: Öğretmenlere: "Yaptığınız işin yaşam kalitenizi arttırdığını düşünüyor musunuz?" şeklinde bir soru yönlendirilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda dört alt tema oluşturulmuştur. Bu temalar; sevdiği işi yapma (manevi doyum), toplumun işe bakış açısı, yetersiz kalma endişesi ve maddi (doyum) yeterliliğidir. Yıldırım ve Hacısalihoğlu'nun (2011) 311 sağlık çalışanı üzerinde yaptıkları araştırmada, yapılan işin (çalıştığı kurumun) yaşam kalitesini etkilediğini, bu durumun daha çok çalışanlara sunulan hizmetin kalitesiyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç yaptığımız araştırmanın sonuçları ile benzer niteliktedir. Çalışılan meslek gurubu yaşam kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir.

Aile yaşantısına bağlı nedenlere ilişkin görüşler: Öğretmenlere: "Aile yaşantısının yaşam kalitenizin artışına katkısı var mı?" şeklinde bir açık uçlu soru yöneltilmiş ve bu soruya uygun olarak elde edilen öğretmen görüşleri analiz edildiğinde; ailenin kısıtlayıcılığı, ailede mutlu olma ve aile bireylerinden birinin ölümü alt temasında görüş birliğine vardıkları görülmektedir. Özmete 2010'da "Aile Yaşam Kalitesi Dinamikleri: Aile İletişimi, Ebeveyn Sorumlulukları, Duygusal, Duygusal Refah, Fiziksel/Materyal Refahın Algılanması" başlığı ile ilgili yaptığı bir çalışmada bireylerin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde; aile etkileşimi, ebeveyn sorumlulukları, duygusal refah, fiziksel ve materyal refah konularında görüş birliğine vardıkları görülmektedir.

Değerler eğitimin gerekliliğine bağlı nedenlere ilişkin görüşler: Öğretmenlere: "Yaşam kalitesine katkısı olduğu düşünülen önemli bir unsur olarak değerler eğitiminin gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?" şeklinde yöneltilen açık uçlu soruya verilen cevaplara ilişkin görüşler üç alt temada birleştirilmiştir. Bu temalar; kültürün korunması (aktarılmasına), toplumsal birlikteliği arttırma, manevi açıdan sağlıklı bireyler yetiştirme şeklindedir. Öğretmenler, değer eğitiminin bireyi her açıdan sağlıklı kılan önemli bir faktör olduğu konusunda hemfikirdirler. Yapılan bir çalışmada, çalışanların % 31'i temel değer olarak dürüstlüğü gördüklerini ifade etmişlerdir. Bununla beraber diğer tema değerleri ise sırasıyla; başarı, sevgi-saygı, yararlı olmak, mutluluk ve adil olmak olarak sıralanmaktadır. (Toprak, 2005:80).

Şimşek (2012) tarafından yapılan bir araştırmadan elde edilen bulgular, ilköğretim öğrencilerinin bir değer erozyonuna maruz kaldıkları, ancak bunun etkilerinin çok büyük olmadığı şeklindedir. Araştırma, hem nitel hem de nicel olmak üzere iki bölümden oluşturulmuştur. Özellikle nitel bölümde, öğrencilere dayanışma değeri ile ilgili yöneltilen sorulara öğrencilerin büyük bölümü ekseriyetle olumlu sayılabilecek cevaplar vermişlerdir. Örneğin otobüse binen yaşlı bir adama yerini verebileceklerini ifade edenlerin oranı % 94 olarak ölçülmüştür.

Morgan (2000)'a göre, yetişkinlerin tutumları, çocuklarda paylaşma ve yardımseverlik gibi değerlerin gelişimini etkilemektedir. Yetişkinler çocukların bu yöndeki olumlu davranışlarını onaylarsa, ana ve babalarının ve yaşamlarındaki diğer önemli kişilerin onayını alabilmek için çocuklarda bu tür sosyal davranışları sergileme çabaları daha çok artacaktır.

Ruh haline (hassas kişilik, öfkeli olma durumu vb.) bağlı nedenlere ilişkin görüşler: Araştırmaya katılan öğretmenlere: "Sahip olduğunuz psikolojik durumunuz (ruh haliniz) yaşam kalitenizi etkiliyor mu?" şeklinde açık uçlu bir soru sorulmuş sorulan bu soruya verilen cevaplar doğrultusunda üç alt temada tespit edilmiştir. Bunlar; pozitif kişilik yapısı, negatif kişilik yapısı ve stresle baş etmedir. Ensari, Gültekin, Karaman, Koç ve Beşkardeş'in 2013'te Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'ne bağlı olarak açılmış olan Toplum Ruh Sağlığı Merkezi'ne düzenli olarak gelen 30 hasta üzerinde bir araştırma yaptılar. Katılımcılara; Toplum Ruh Sağlığı Merkezi'ne ilk kayıt oldukları zaman ve bir yıllık düzenli izleme sonrasında Şizofreni Hastaları İçin Yaşam Niteliği Ölçeği, İşlevselliğin Genel Değerlendirmesi Ölçeği, Sosyal İşlevsellik Ölçeği ve Yeti yitimi Değerlendirme Çizelgesi uygulandı. Sonuç olarak, Bolu Toplum Ruh Sağlığı Merkezi'ne bir yıl düzenli gelen şizofreni hastalarının izleme sonrası yaşam kalitesinin tüm alan puanlarında istatistiksel olarak anlamlı artış gösterdiği görülmüştür.

Araştırmanın sonucunda şu önerilerde bulunulabilir.

Bu çalışmada öğretmenlik mesleğini yapan katılımcıların mesleki tatmin puan ortalamaları 38.02, tükenmişlik puan ortalamaları 14.23 ve eşduyum yorgunluğu puan ortalamaları 15.03 olarak bulunmuştur. Sonuçlar analiz edildiğinde öğretmenlerin yaşam kalite düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin yaşam kalitelerine yönelik iyileştirmeler yapılabilir.

Gelir düzeyi açısından bakıldığında gelir durumlarının düşük olduğunu belirten katılımcıların yaşam kalite düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Öncelikle bu algının tespitine yönelik gerekli çalışmalar yapılmalı. Gelir düşüklüğünden kaynaklı bir problem mevcutsa çalışanların maaşlarında gerekli iyileştirmeler yapılabilir.

Kadın öğretmenlerin erkeklere göre tükenmişlik ve eşduyum yorgunluğu puanları daha yüksektir. Bu durum kadınların meslekte daha fazla tükenmişlik yaşadıklarını göstermektedir. Özellikle kadınların biyolojik yapılarından kaynaklı stres, kaygı, travma gibi psikolojik sorunlar yaşamaları erkeklere göre daha olasıdır. Bunun için kadınlara yönelik psikolojik danışmanlık faaliyetleri yapılmalı, kadın öğretmenler için daha sağlıklı ortamlar oluşturulmalı ve iş yükleri hafifletilebilir.

İlköğretim 1. ve 2. kademesinde çalışan öğretmenlerin yaşam kalitesi düzeyi “Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği” ile ölçülmüştür. Daha büyük örneklem grubu oluşturularak farklı faktörlere de bakılabilir.

Bu araştırma, ilköğretim 1. ve 2. kademesinde çalışan öğretmenlere yönelik yapılmıştır. Daha büyük örneklem grubu oluşturularak diğer meslek ve sektörlerde çalışanlara yönelik de yapılabilir.

Okul müfredatlarının, bireylerde değer erozyonunu ve tahribatını mümkün olan en asgari seviyede gerçekleştirmesi yönünde yeniden düzenlenmesi gerekir. Manevi açıdan sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi için değer eğitime gerekenden daha fazla önem verilmelidir.

Çalışmak için tayin olunan yer ile yaşanan yerin sosyal, kültürel, coğrafi özellikleri aynı değildir. Dolayısıyla bunun farkında olarak mevcut önyargıların bir kenara bırakılarak tamamen görev bilinci ile hareket edilmesi gerek mesleki açıdan, gerekse yaşamsal açıdan daha tatminkâr olabilir.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

The aim of this research, teachers who worked first and second grades primary school related their life quality, quantitative and qualitative analyzing their value judgments and examining in terms of some variables

Method

In this study, sequential explanatory mixed methods design was used. First, quantitative data were collected and analyzed, and then the results obtained from the quantitative data were tried to be explained in depth with qualitative data. While quantitative data obtained by scale intended for measuring "Professional Quality of Life Scale" and developed "Personal Information Form", qualitative data achieved to prepare open ended questions by investigators.

Results related quantitative data obtained from independent t-test, Pearson Product-Moment Correlation, One way analysis of variance. Results related qualitative data obtained from content analysis method of descriptive analyze. Working group for quantitative data is created with 160 (91 female, 69 male) teachers who worked first and secondary grades primary school in Sanliurfa's Siverek county. The participants' age range is between 22 and 50, age average is 28.58 ± 4.19 . Working group for qualitative data is created with 30 teachers who worked first and second grades primary school in Sanliurfa's Siverek county and Gaziantep's Nizip county, and these teachers' age, branch, working hours and gender are different from each other.

Results

When results of quantitative data analyze, female participants' job satisfaction is higher than male participants and her compassion fatigue is lower than him. Participant who aged 29 and over, their job satisfaction is higher than participant who aged 28 and under. Teachers who have working hours that 6 years and over, level of burnout is higher than teachers who have working hours that 5 years and under, and their compassion fatigue is lower than other teachers. Bachelor teachers' job satisfaction, level of burnout and compassion fatigue is higher than married teachers. Participants who have high salary job satisfaction is higher than other participants. Teachers who had religious education in childhood, their job satisfaction and compassion fatigue are higher than teachers who have not religious education. Participants who had religious education in pubescence, their job satisfaction is higher than the other participants. A Group that defines themselves as devoutly religious job satisfaction is higher and level of burnout is lower than religionist and nonreligious groups.

The sub-factor of quality of life scale for employees is job satisfaction's point average is 38.02 and its standard deviation value is 6.92. The sub-factor of quality of life scale for employees is level of burnout's point average is 14.23 and Standard deviation value is 5.72 and compassion fatigue point average is 15.03 and standard deviation value is 8.19. Additionally, a negative and medium level relationship was found between level of burnout and job satisfaction ($r=-.42$ $p<.01$) and a positive and high level relationship was founds between level of burnout and compassion fatigue($r=.57$ $p<.01$) finally a relationship was not find between job satisfaction and compassion fatigue.

Conclusion and Discussion

Result about qualitative data and discussion part analyzed in 5 categories.

In the daily life, ideas about be happy/unhappy: This theme includes 5 categories. These are; income inadequacy, the conditions of the region (good or bad), because of work load stress, the health effect for happiness and belief system effect for happiness. A research by Dagci and Kartopu (2014) was found people who have low quality of life, their level of burnout is higher than the other people and they are unhappy. This

result show parallelism with our research and thanks to this research significance of revenue was found for happiness.

Opinions on the reasons for improving the quality of life: A question was asked to teachers; Do you think that your job increase your quality of life? According to their answers, 4 themes was occurred. These themes: do your favorite job(spiritual satisfaction), perspective of society for job, worry about inadequacy and financial sufficiency.

Opinions about family life reasons: An open ended question was asked to teachers: does your family life increase your quality of life? When the answers was analyzed, adverse effect of family was found.

Opinions on the reasons for the necessity of values education: An open ended question was asked to teachers: do you think that values education is necessary for quality of life? In the direction of answers 3 under titles was found. These titles are to protect culture, increasing social cohesion, growing healthy individuals morally.

In an investigation, 31% of employees think honesty for basic value. After all, other basic values respectively; success, love-respect, to benefit happiness and be fair.

Opinions about mental reasons; a question was asked to teachers: does your psychology effect to quality of life? And 3 themes was found; these are positive personality, negative personality and overcoming the stress.

KAYNAKLAR

- Adams, R.E., Boscarino, J.A., Figley, C.R.(2006). Compassion Fatigue and Psychological Distress Among Social Workers: A Validation Study. *Am J Orthopsychiatry*, 76(1), 103-108.
- Akten, S.(2007). Rehber Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Apaydın, H., Eker, R. (2015). Din Görevlilerinde Meslekî Tükenmişlik: Kahramanmaraş Örneği. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15(1), 207-234.
- Ardıç, K., Polatçı, S.(2008). Tükenmişlik Sendromu Akademisyenler Üzerinde Bir Uygulama (GOÜ Örneği). *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 69-96.
- Coşkun, S., Şarlak, K., Taştan, H.(2015). Psikiyatri Hemşirelerinde Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyi ve İş Yaşamı Kalitesi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 84-101.
- Creswell, J. W. (2017). Karma yöntem araştırmalarına giriş (Mustafa Sözbilir, Çev. Edt.). Ankara: PegemA Akademi.
- Dağcı, A., Kartopu, S. (2014). Meslekî Tükenmişlik İle Dindarlık Eğilimi Arasındaki İlişki Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 365-383.
- Ensari, H., Gültekin, B.K., Karaman, D., Koç, A., Beşkardeş, A. F. (2013). Bolu Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Hizmetlerinin Şizofreni Hastalarındaki Yaşam Kalitesi, Yetiyitimi, Genel ve Sosyal İşlevsellik Üzerine Etkisi: Bir Yıllık İzlem Sonuçları. *14(2)*, 108-114.
- Figley, C.R. (2002). Compassion Fatigue: Psychotherapists' Chronic Lack of Self Care. *J Cin Psychol*, 58 (11), 1433-1441.
- Graham, S., Furr, S., Flowers, C., & Burke, M. T. (2001). Religion and spirituality in coping with stress. *Counseling & Values*, 46(1), 2-13.
- Karaköse, B., Bozgeyikli, H. (2012). Örgütsel Bağlılık ve Çalışma Yaşamı Kalitesi Arasındaki İlişki: Rehberlik Araştırma Merkezlerinde Çalışan Personel Üzerine Bir Çalışma. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 1(1), 164-180.
- Kaya, M., Üner, S., Karanfil, E., Uluyol, R., Yüksel, F., Yüksel, M. (2007). Birinci Basamak Sağlık Çalışanlarının Tükenmişlik Durumları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6 (5), 357-363.
- Kayıklık, H.(2007). Din Görevlilerinde Tükenmişlik. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-19.
- Koslowski, S.(2012). Effects of Spirituality on Professionals at Risk of Developing Secondary Traumatic Stress Disorder. *Master of Social Work Clinical Research Papers. Paper 47.* http://sophia.stkate.edu/msw_papers/47
- Kovács, B., Kézdy, A. (2008). Religious Belief and Burnout. *European Journal of Mental Health*, 3(2), 253-265.
- Kumral, N., Akgüngör, S., Güçlü, M. (2012). Rekabet Gücü, Yaşam Kalitesi ve Yaratıcılık: Türkiye Düzey 2 Bölgeleri. *Ege Üniversitesi Ekonomi Bölümü. [www.iibf.ege.edu.tr/economics/ tartisma](http://www.iibf.ege.edu.tr/economics/tartisma).*
- Lawson, G., Myers, J.E. (2011). Wellness, Professional Quality of Life, and Career-Sustaining Behaviors:What Keeps Us Well? *Journal of Counseling& Development* ,89, 163-171.
- Morgan, C., T. (2000). *Psikolojiye Giriş*, McGraw-Hill Book Company, New York, U.S.A, Ankara:Hacettepe Üniverstesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Yayın No:1.
- Nota, L., Ferrari, L., Soresi, S.(2007). Self-Efficacy and Quality of Life of Professionals Caring for Individuals With Intellectual Disabilities. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 4(2), 129-140.
- Özmete, E. (2010). Aile Yaşam Kalitesi Dinamikleri: Aile İletişimi, Ebeveyn Sorumlulukları, Duygusal, Duygusal Refah, Fiziksel/Materyal Refahın Algılanması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 455-465.

- Roberts, R. S. B., Flannelly, K. J., Weaver, A. G., & Figley, C. R. (2003). Compassion fatigue among chaplains, clergy, and other respondents after September 11th. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 191(11), 756– 758.
- Rossi, A., Cetrano, G., Pertile, R., Rabbi, L., Donisi, V., Grigoletti, L., Curtolo, C., Tansella, M., Thornicroft, G., Amaddeo, F. (2012). Burnout, compassion fatigue, and compassion satisfaction among staff in community-based mental health services. *Psychiatry Res*, 200:933-938.
- Sanso, N., Galiana, L., Oliver, A., Pascual, A., Sinclair, S., Benito, E. (2015). Palliative Care Professionals' Inner Life: Exploring the Relationships Among Awareness, Self-Care, and Compassion Satisfaction and Fatigue, Burnout, and Coping With Death. *Journal of Pain and Symptom Management*, 50, 200-207. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2015.02.013>.
- Sayıl, I., Haran, S., Ölmez, Ş., Özgüven, H. D. (1998). Ankara Üniversitesi Hastanelerinde Çalışan Doktor ve Hemşirelerin Tükenmişlik Düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 5(2), 71-77.
- Schmitz, N., Neumann, W., Oppermann, R. (2000). Stress, burnout and locus of control in German nurses. *International Journal of Nursing Studies*, 37, 95-99.
- Sprang, G., Clark, J.J., Whitt-Woosley, A.(2007). Compassion Fatigue, Compassion Satisfaction, And Burnout: Factors Impacting A Professional's Quality of Life. *Journal of Loss and Trauma*, 12, 259–280.
- Sprang, G., Craig, C., Clark, J.(2011). Secondary Traumatic Stress and Burnout in Child Welfare Workers:A Comparative Analysis of Occupational Distress Across Professional Groups. *Child Welfare*, 90(6), 149-168.
- Stamm, B.H. (2010). *The Concise ProQOL Manual*. Pocatello, ID: ProQOL.org.
- Şimşek, N. (2012). Değişen Toplumda Değerler ve Eğitimi, *Gaziantep University Journal of Social Sciences* (<http://jss.gantep.edu.tr>) 2012, 11(4):1358-1386
- Toprak, M. A. (2005). Çalışanların Bakışı Açısından Verimlilik, Temel Değerler, Başarı Faktörleri, Bir Alan Araştırması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 4(8), 75-85.
- Yeşil, A., Ergün, Ü., Amasyalı, C., Er, F., Olgun, N. N., Aker, A. T. (2010). Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği Türkçe Uyarlaması Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi*, 110-117.
- Yıldırım, A., Hacısalıhoğlu, R. (2011). Sağlık Çalışanlarında Yaşam Kalitesi ve Etkileyen Değişkenler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 61-68.
- Yıldırım, A., Şimşek, H.(2009). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara :Seçkin Yayıncılık.
- Zara, A., İçöz, F.J. (2015). Türkiye'de Ruh Sağlığı Alanında Travma Mağdurlarıyla Çalışanlarda İkincil Travmatik Stres. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 18, 15-23.